

RADOVAN PAZUREVIĆ, DIREKTOR, SANINO D.O.O., DERVENTA

POSLOVNOM SARADNjom SA ADIDASOM POTVRDILI SMO ISKUSTVO I STRUČNOST

Tekst Rašid Hakić
Fotografije: Sanino d.o.o.

Na poslovnoj mapi makro okruženja, u oblasti obućarske industrije, Derventa je upisana velikim slovima.

Kako i ne bi kada je organizovano i plansko bavljenje ovom djelatnošću počelo prije više od trinaest desetljeća.

Time je omogućeno generacijama žitelja ovog područja da profesionalni angažman posvete tome kako bi raznim vrstama kože dali novu vrijednost, uobličenu u nebrojne modele obuće, a specifični miris ljepila bio je i ostao dio njihovog životnog okruženja.

Jedan od pojedinaca koji već nekoliko decenija, od prvog radnog dana pa sve do danas, svjedoči konstanti razvoja obućarstva u Derventi je Radovan Pazurević. Dugogodišnju stručnost i iskustvo, sticani širom svijeta, krunisao je osnivanjem privrednog subjekta Sanino, a menadžerske i druge sposobnosti potvrdio poslovanjem sa Adidasom, jednom od napoznatijih svjetskih kompanija. U Saninu je radno angažovano nekoliko stotina uposlenika, sa stopostotnom iskorištenosti

kapacitete, što ga svrstava u red najvećih i najuspješnijih, kako na području dervenske općine, tako i u bosanskohercegovačkim okvirima.

Radovan Pazurević: - Ponosni smo na ostvarene rezultate

Derventa- višedecenijska tradicija obućarstva

BH BUSINESS MAGAZINE:

Gospodine Pazurević, obzirom na Vaše dugogodišnje radno iskustvo, najpozvaniji ste da, u historijskim kontekstu, predstavite razvoj obućarske industrije u Derventi.

R. PAZUREVIĆ:

Obućarstvo u Derventi ima dugu tradiciju, o čemu svjedoči i podatak da je prva organizovana proizvodnja obuće, u zadružnom obliku, počela sada već davne 1929. godine.

Nedugo zatim uslijedilo je osnivanje privatne kožare, čiji su vlasnici bili braća Mičić, na čijem mjestu je, nakon Drugog svjetskog rata nastala Fabrika obuće, preteča Demosa.

Registrovana je kao državno preduzeće za izradu obuće mašinskim putem, sa bitnom činjenicom da je do početka

Drugog svjetskog rata obuća uglavnom izrađivana ručno.

To su bili primitivni oblici proizvodnje u odnosu na danas i pojava prvih mašina u obućarstvu imale su izuzetan značaj u smislu povećanja i proizvodnje i produktivnosti.

U Derventi se i tokom Drugog svjetskog rata proizvodila obuća koju je organizovao Mile Mičić, čiji sin Duško sa porodicom živi u Rijeci.

Prema njegovim riječima, u Derventu je 1939. godine iz Rusije došao izvjesni Kurjenko, koji je sa Nijemcima organizovao proizvodnju, sve do njihovog odlaska sa ovih prostora krajem rata.

Novim poretkom i nacionalizacijom privatne firme prešle su u zadružni oblik organizovanja, gdje se proizvodnja obuće odvijala mašinskim putem,

što je bilo preteča osnivanja Tvornice obuće Derventa, prepoznatljive kao TOD.

**PREPOZNATLJIVO
OBILJEŽJE DERVENTE**

BH BUSINESS MAGAZINE:

Kojom dinamikom se razvijala industrija obuće u Derventi?

R. PAZUREVIĆ:

U poslijeratnom periodu Tvornica se razvijala, kako prostorno, sadržajnošću proizvoda i povećanjem broja zaposlenih. Lični kontakt sa Tvornicom, kao osamnaestogodišnjaka, počeo je 1968. godine, nakon završetka osnovne i tehničke škole u Borovu.

Radna knjižica zavedena je pod brojem 157., što je svojevrsna potvrda veličine privrednog subjekta u tadašnjem vremenu. Posebna ekspanzija svih elemenata poslovanje počela je sredinom sedamdesetih godina, izgradnjom novih poslovno-proizvodnih kapaciteta u industrijskoj zoni i organizacijskim statusom kao SOUR Demos. Time su bili objedinjeni proizvođači obuće u regionalnim okvirima i to tvornice obuće „Sloga“ u Tešnju, „Vjekoslav Bakulić“ u Modriči, FOT u Tesliću i naravno, Tvornica obuće u Derventi.

Demos je dugi niz godina bio jedan od temelja razvoja opštine

Poslovno - proizvodni objekat u Derventi

Derventa, zapošljavajući znatan broj radnika i stvarajući kadrove koji su delegirani za obavljanje istaknutih funkcija po partijskoj liniji na opštinskom, regionalnom i republičkom nivou.

Bitno je naglasiti i činjenicu da su se svi oni, po nepisanom pravilu, vraćali u DEMOS, doprinoseći njegovom još jačem tržišnom pozicioniranju.

BH BUSINESS MAGAZINE:

Šta je bio začetak osnivanja Sanina ?

R. PAZUREVIĆ:

Nesretna dešavanja početkom devedesetih godina na ex jugoslovenskim prostorima, zatekla su me sa radnim statusom u jednoj italijanskoj firmi.

Zbog problema sa putnim ispravama, kada sam zatečen u Beogradu, alternativa je pronađena u odlasku u Kinu, gdje sam, zajedno sa suprugom, bio radno angažovan kao stručnjak kod proizvođača obuće.

Tu smo ostali godinu dana, nakon čega donosimo odluku o prelasku u Mađarsku, gdje smo, sa kapitalom zarađenim u Kini, pokrenuli proizvodnju obuće. Poslovanje je trajalo šest i po godina, da bismo, krajem devedesetih počeli planirati povratak u Derventu.

Obzirom na činjenicu o iskustvu i stručnosti znatnog broja dervencana, koju su kao nekadašnji uposlenici stekli u Demosu, smatrao sam da taj neiskorišteni resurs treba staviti u funkciju.

Fugina Benjamin i Martin Žilnik poslovni su partneri sa kojima sam osnovao privredni subjekt Sanino, a proizvodnja je počela 29. novembra 1999. godine.

KONSTANTA RAZVOJA

BH BUSINESS MAGAZINE:

Kako se odvijao razvoj Sanina?

R. PAZUREVIĆ:

Prve dvije godine proizvodni kapaciteti bili su instalirani u iznajmljenom prostoru Srednje škole, sa četrdesetak zaposlenih, kada se javila potreba za širenjem proizvodnje. Nadležni u opštini Derventa ponudili su nam postojeći plac, koji smo kupili i napravili poslovno-proizvodni objekat veličine 3500 metara kvadratnih. Početna proizvodnja bazirala se na izradu radničke odjeće za poslovnog partnera iz Italije.

Broj poslovnih partnera se povećavao, što je uslovilo nova upošljavanja i otvaranje proizvodnih kapaciteta u

Prnjavoru, sa 420 radnih mjesta, čijim poslovanjem rukovodi kćerka Sanja, inženjer obućarstva. U proizvodnim halama u Derventi zapošlesno je 450 radnika, što čini ukupan broj od 850 radno angažovanih u Saninu.

NIJE POPULARNO BITI PROIZVODNI RADNIK

BH BUSINESS MAGAZINE:

Kakva je kadrovska struktura uposlenih ?

R. PAZUREVIĆ:

U proteklih nekoliko godina suočeni smo sa nedostatkom kvalifikovanog kadra.

Posljedica je to obrazovnog sistema, koji ne prati potrebe realnog sektora i privrednog ambijenta u kojem se, kao država, nalazimo.

Danas nije popularno biti proizvodni radnik i mladi u znatnoj mjeri biraju zanimanja koja će im omogućiti zaposlenje u banci, osiguravajućem društvu, opštini ili drugom budžetskom radnom mjestu.

To nije dobro.

I Sanino je očit primjer takvog stanja, jer samo sedam posto naših radnika su kvalifikovani obučari, dok su ostali zaposleni najrazličitijih zanimanja, što zahtijeva prekvalifikaciju, a time i

U DRUŠTVU NAJVEĆIH

BH BUSINESS MAGAZINE:

Kako je došlo do poslovne saradnje sa Adidasom?

R. PAZUREVIĆ:

Prije svega treba naglasiti da je Adidas kompanija svjetskog renomea, sa velikom koncentracijom kapitala, infrastrukture i sve ga ostalog, nadasve pozitivnog.

To predstavlja referensu za sve one koji su u bilo kakvoj vrsti poslovnih odnosa sa ovim sportskim brendom, pa tako i za Sanino, čime smo potvrdili dostignuli nivo, kako u oblasti direktne proizvodnje, tako i drugih, ništa manje važnih segmenata poslovanja.

Neposredno po otpočinjanju proizvodnje poslovni saradnici, gospoda Fugino i Žilnik počeli su poslovne kontakte sa predstavnicima Adidasa, što je rezultiralo probnom proizvodnjom 1500 pari gornjih dijelova obuće.

Predstavnici Adidasa, koji su neposredno pratili izradu probne serije, bili su iznenađeni i oduševljeni kvalitetom proizvodnje u tada prostorno skromnim uslovima. Rezultat toga bila je odluka o preusmjeravanju postojećeg transporta namijenjenog Rumuniji u Derventu, što je značilo narudžbu novih 7500 pari mjesečne proizvodnje.

Sve nakon toga je poslovni odnos koji se nedavno krunisan izradom deset milionitog para gornjih dijelova obuće. Potvrda zadovoljstva Adidasa radom Sanina je i nova faza poslovne saradnje, koja nije bazirana samo na lon poslove, već i na to što nam je omogućeno da obezbjeđujemo repromaterijal.

To znači povjerenje izgrađeno i dokazano kvalitetom poslovnih odnosa, te garanciju dugoročnog rada, što je veoma bitno u obućarskoj industriji, kada ste sigurni da imate uposlenu radnu snagu, raspoloživu opremi, odnosno postojeće kapacitete.

dodatno trošenje vremena, napora i sredstava.

Na ovaj problem sam ukazivao i nadležnima u resornom ministarstvu, te stimulisao učenike srednje škole stipendijama u iznosu od 50 KM mjesečno, što u konačnici nije dalo očekivane rezultate.

Fluktuacija radnika je opće

prisutna, a porazna je i činjenica da mladi ljudi odlaze u inostranstvo, što je općedruštveni problem. Već smo, a u skoroj budućnosti još više ćemo biti suočeni sa problemim nedostatka radne snage, ne samo obućarska industrija, već privreda u suštini.

I demografski podaci ukazuju na pad nataliteta. Sve je manje

novoosnovaca, a razredi broje sve manje učenika što ukazuje na načinjenicu da postajemo sve starije društvo.

Suočeni s tim poduzimamo mjere kako bi stanje barem djelimično popravili, a jedna od njih je i obrazovanje na tehnološkom Fakultetu u Banja Luci u zvanje inženjera obućarstva,

čime ćemo osiguratu kritičnu masu visokoobrazovanog kadra za naše potrebe.

Raduje me i činjenica da među novouposlenim radnicima u proizvodnji sve je više spremnih na samopotvrđivanje, edukaciju i preuzimanje odgovornih radnih obaveza pomoćnika majstora, poslovođe ili drugih rukovodnih obaveza.

BH BUSINESS MAGAZINE:

Postoje li pretpostavke da Bosna i Hercegovina ima vlastitu proizvodnju obuće?

R. PEZUREVIĆ:

Bilo bi dobro kada bismo imali uslove za domaću proizvodnju obuće, ali bez bazne industrije to nije izvodljivo.

Ne raspolažemo niti jednom kožarom koja bi mogla zadovoljiti potrebe domaćih proizvođača, što je jedan od elementarnih preduslova.

Sve uvozi. I kožu i đon i ljepilo i konac i kalup i mašinu. Ne pamtim da nam se neko iz bilo kojeg ministarstva obratio sa pitanjem o našoj perspektivi i kako mogu pomoći.

Više od osamstotina radnika, koliko Sanino zapošljava, nikoga ne interesuje. Ministri su politička lica, ali u njihovim kabinetima bi morali sjediti ljudi koji razumiju problematiku svake privredne grane.

**NESTABILNA POLITIČKA SITUACIJA
SPUTAVA PRIVREDNI RAZVOJ**

BH BUSINESS MAGAZINE:

Ko su, osim Adidasa, poslovni partneri Sanina i koje aktivnosti činite s ciljem povećanja njihovog broja?

R. PAZUREVIĆ:

Strateški partner Sanina je Adidas, a izuzetno razvijenu poslovno-tehničku saradnju ostvarili smo i sa firmama Meindl i Legero, za koje dnevno radimo oko 6000 pari obuće, od čega za Meindl 700 pari gotove obuće, sa đonom.

Time su instalisani kapaciteti stopostotno iskorišteni.

Uporedo s tim angažovani smo i na obezbjeđenju novih poslovnih partnera, što potvrđuju uspješni pregovori sa predstavnicima firme Haix.

Prije godinu dana realizovali smo fazu probne proizvodnje i dogovorili cijene. Međutim, nestabilna politička situacija u Bosni i Hercegovini uzrokovala je odgađanje dogovorenog, pri čemu je iskazano nepovjerenja prema opštedruštvenim uslovima u kojima se Bosna i Hercegovina nalazi.

**SKLONITI OMLADINU
SA ULICE**

BH BUSINESS MAGAZINE:

Sanino je društveno odgovoran privredni subjekt, koji bitno utiče na razvoj općedruštveno korisnih segmenata u Derventi, sa akcentom na sport.

Šta Vas motiviše da dajete bezrezervnu podršku sportskim kolektivima?

R. PAZUREVIĆ:

Derventa je bila i ostala prepoznatljiva kao sredina koja je mnogo ulagala u kulturu, sport

i druge aktivnosti kojima se afirmisao pozitivni takmičarski duh. Još kao dječak pamtim vremena kada su se rukometne utakmice igrale u deset sati prije podne, a poslijepodne fudbalska utakmica na kojoj se navijalo za Tekstilac. Za te događaje se živjelo i druge stvari u životu prilagođavane su tim dešavanjima.

Otuda i privreženost, pa i moralna obaveza da pomognem omladini da se sklone sa ulice i bude posvećena nečemu što preferira kolektivizam i zdrav način života.

CARINSKE PROPISE IZJEDNAČITI SA EVROPSKIM

BH BUSINESS MAGAZINE:

U kojoj mjeri institucije svih nivoa vlasti čine kako bi privredni ambijet bio što povoljniji ?

R. PAZAREVIĆ:

Iz ličnog iskustva mogu potvrditi da najveću podršku imamo sa općinskog nivoa vlasti.

Viši nivoi koji kreiraju zakone ništa ili veoma malo rade kako bi privrednicima olakšali položaj.

Imamo apsurdnu situaciju da su carinski propisi u zemljama EU daleko povoljniji od naših. Već godinama Savjetu ministara ukazujemo da se odluke o carinskim tarifama izjednače sa onima u zemljama UE.

Sada imamo apsurd da je carina za đon koji dolazi iz Kine za nas 15 posto, a za Njemačku tri posto. Godinama Savjetu ministara i Vanjskotrgovinskoj komoru upućujemo molbe za intervencijom intervenišu da se odluka o carini ujednači.

I šta se desi?

Savjet ministara donese privremenu odluku koja traje godinu dana i kada istekne taj period vraćamo se na staro, umjesto da se promjeni zakona. To je jedan od primjera odnosa onih koji bi morali stvarati povoljnije uslove privrednog ambijenta.

To je jedan dio priče.

Drugi se odnosi na obrazovni sistem koji ne nudi nama potrebne kadrove, niti postoji saglasnost u resornim ministarstvima da se počne sa reformom obrazovanja.

Na spisku Zavoda za zapošljavanje u banjalučkoj regiji je 800 ekonomista, a ništa bolje stanje nije ni u drugim bh. sredinama.

Uporedo s tim nedostaje mašinskih i obučarskih inženjera i drugih zanimanja za kojima je izražena potreba na tržištu rada. S tim u vezi, kada govorim o odnosu vlasti, osim opštinskog, moram konstatovati da nisam zadovoljan. Privrednik nije napravio fabriku kako bi od države nešto dobio, ali ne očekuje da će mu država toliko uzimati.

PODJELE VEĆE NEGO IKADA

BH BUSINESS MAGAZINE:

Gospodine Pazurević, ostvareni ste čovjek po svim životnim pitanjima i sasvim sigurno zadovoljan.

Ima li ipak nešto što biste promijenili i sa čim niste zadovoljni?

R. PAZUREVIĆ:

Presporo, kao država, idemo u neke procese koje je Evropa već odavno prevazišla.

Smatram da narodi koji žive u Bosni i Hercegovini zaslužuje da živi mnogo bolje. Tradicionalno smo vrijedni ljudi koji imaju dušu i pozitivne osobine ćete rijetko naći u svijetu.

Žao mi je što se međusobno udaljavamo i što ljudi u Sarajevu postaju „tamo neki“.

Znate o čemu pričam mi i nisam sretan zbog toga.

Mislim da su podjele na bh. prostoru veće nego devedesetih godina. Sva se politizuje i radi

kako bi se ljudi odmicali jedni od drugih.

To je nešto što me ne čini sretnim.

Treba se okrenuti životu zbog nas koji pamtimo suživot, zbog djece, zbog generacija koje dolaze.

Radovan Pazurević rođen je 26. Avgusta 1950. godine u Zenici, gdje je proveo dvije godine.

U Derventi je završio osmogodišnju školu, a nakon toga i zanat obučarskog smjera. Tehničku obučarsku školu završio je u Borovu, nakon čega se zapošljava u Demosu, u kojem je obavljao poslove poslovođe, šefa kontrole i šefa smjene.

Izvjesno vrijeme bio je sekretar mjesnog komiteta, da bi se ponovo vratio u Demos na mjesto direktora OUR-a, gdje je ostao do polovine osamdesetih godina.

Radno angažovanje nastavlja radeći za italijanske kompanije na prostoru ex Jugoslavije u smislu tehničke podrške i kontrole kvaliteta. Oženjen je, otac dvoje djece i djed troje unučadi.